

Náučný chodník Beša - Čičarovce

Kraj:	Košický
Okres:	Michalovce
Geomorfologická jednotka:	Východoslovenská rovina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Latorica a chránený areál Bešiansky polder
Prístup:	bus Beša, obecný úrad
Východisko:	Beša
Trasa:	Beša - suchý polder Beša - horáreň Molva - Čičarovce
Dĺžka, prevýšenie:	15 km, prevýšenie takmer žiadne
Čas prechodu:	4 - 5 h
Počet zastávok:	12
Náročnosť:	nenáročná trasa, dĺžkou stredne náročná

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochranárske

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa náučného chodníka je súbežná so zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2011

Aktuálny stav: Náučný chodník je udržiavaný, ale nie všetky informačné panely sú v dobrom stave (2021).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: ŠOP SR, Správa Chránenej krajinej oblasti Latorica, J. Záborského 1760/1, 075 01 Trebišov, tel. 056 / 6683 000

Poznámka: Na trase náučného chodníka je informačné centrum ochrany prírody v Čičarovciach, tri odpočívadlá a dve veže - jedna na Moľve pri Beši, 3,5 m vysoká, a druhá, vysoká 9,5 m, pri Čičarovciach v lokalite Sobotský klin s výhľadom na okolité lúky, kde možno počas jesennej vtácej migrácie pozorovať o. i. oba druhy bocianov.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre tematickú vychádzku a terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Beša. Obec na Kapušianskych pláňavách (časť Východoslovenskej roviny, budovaná prevažne viatymi pieskami a sprašami) a nive Latorice západne od Veľkých Kapušian blízko ústia Laborca do Latorice. Prvé písomné zmienky pochádzajú z rokov 1260 - 1279, keď patrila rodu Hont-Pázmány. V prvej polovici 16. storočia sa v dôsledku šafárenia Petra z Perína ako aj nájazdov cisárskych vojsk vyludnila a opätovne sa osídlila až po roku 1545. Obyvatelia sa až do polovice 20. storočia zaoberali poľnohospodárskou výrobou, pričom mimoriadny význam malo pastierstvo a rybolov. V 20. storočí sa rozšírilo aj pestovanie hrozna a ovocia. V rokoch 1938 - 1944 bola obec prechodne pripojená k Maďarsku. Rozvoj po roku 1951 súvisel s elektrifikáciou a založením roľníckeho družstva. Významným zamestnávateľom sú v súčasnosti neďaleké Elektrárne Vojany. Prirodzený a do 17. storočia hojný obyvateľ prírodného prostredia obce - nivy Latorice a Laborca s ramenami, močiarimi a lužnými lesmi - žerjav popolavý sa dostal do svojráznych symbolov obce (pečiatka, znak).

Chránený areál Bešiansky polder. Nevelké chránené územie v Latorickej roviny (časť Východoslovenskej roviny) pri južnom okraji obce Beša vyhlásené v jednej z mokradí suchej nádrže Beša v roku 2010 na ochranu biotopu európskeho významu oligotrofné až mezotrofné stojaté vody s vegetáciou tried *Littorelletea uniflorae* a/alebo *Isoëto-Nanojuncetea* (3130) a druhov európskeho významu *Marsilea štvorlistá* (*Marsilea quadrifolia*) a kunka žltobruchá (*Bombina variegata*). Je zároveň rovnomenným územím európskeho významu a leží v rámci rozsiahleho chráneného vtáčieho územia Medzibodrožie (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Suchá nádrž (polder) Beša. Suchá retenčná nádrž vybudovaná ako najväčšia v strednej Európe na rozlohe 1 756 ha v roku 1965 v cípe medzi riekami Laborec a Latorica nad ich sútokom v k. ú. obcí Beša, Ižkovce a Oborín pre účely protipovodňovej ochrany na územiach Slovenska a Maďarska v rámci rozsiahlych vodohospodárskych úprav, pri ktorých bolo u nás v povodí Bodrogu zregulovaných a upravených 316 km vodných tokov a vybudovaných 453 km ochranných hrádzí. Okrem mokradovo-lesných, lúčnych a vodných biotopov sú v ňom aj xerotermné biotopy na pieskoch. Polder sa napúšťa len pri mimoriadnych povodňových situáciách v Medzibodroží a v prípade prekročenia výšky hladiny rieky Bodrog v Strede n. B. 936 cm zhruba raz za 7 - 10 rokov. Prvýkrát ho napustili v roku 1974. Polder je dôležitý nielen vodohospodársky, ale má aj ekologický význam, a to ako lokalita silne

redukovaných a dnes už zriedkavých a mimoriadne vzácných vodných a močiarnych biocenóz v jeho najnižšej juhozápadnej časti a hlbších depresiách. Mimo nich a mimo povodňových stavov je polder po väčšinu roka suchý, pred vybudovaním poldra bežné záplavy vyskytujúce sa viackrát do roka ustali. V posledných rokoch biotopy vodného vtáctva v poldri sa obnovujú, a to zmenou vodného režimu (výstavbou regulačných stavidiel) ako aj zmenou manažmentu biotopov aluviálnych lúk (kosenie, pasenie) tak, aby sa zlepšilo ich zásobovanie vodou v období apríl až jún a nedochádzalo k ich zarastaniu.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Latorica. Druhé z troch nížinných veľkoplošných chránených území na Slovensku (popri CHKO Záhorie a CHKO Dunajské luhy) vyhlásené v roku 1990 v južnej časti **Východoslovenskej roviny** a strednej časti **Zemplínskych vrchov** juhovýchodne od Trebišova v širšom okolí riek Latorica a Bodrog medzi štátnymi hranicami Slovenska s Maďarskom a Ukrajinou. V jej rovinnej časti okrem neogénneho vulkanického ostrovného pahorku Tarbucka na jej juhu (andezity, ryodacity) zaberá predovšetkým oblasti nív a agradačných valov hlavného toku Latorice a dolných tokov Laborca a Ondavy so sústavou ramien na ochranu prírody a krajiny svojráznej mozaiky lužných lesov, záplavových lúk, riečnych ramien ale aj pieskových dún. Územie s fluviálnym a eolickým reliéfom budujú kvartérne riečne (hliny) a eolické (naviate piesky) sedimenty. Jeho najvýznamnejším fenoménom je na Slovensku jedinečný komplex dnes už zriedkavých a mimoriadne vzácných vodných a močiarnych biocenóz. Zo vzácných vodných druhov tu rastú: leknica žltá, rezavka aloovitá, kotvica plávajúca, húsenikovec erukovitý a i. Zaplavované lúky s rozptýlenými skupinami krovín ako aj solitérmi prevažne vrúb sa využívajú ako pasienky. Územie leží v migračnej trase vodného vtáctva zo vzdialenejších geografických oblastí. Z pozoruhodnej fauny sa v oblasti vyskytujú: koník stepný, modlivka zelená, korytnačka močiarna, volavka purpurová, beluša malá, kormorán veľký, orliak morský, kúdelníčka lužná, netopier obyčajný a i. Prvé chránené územie v tejto oblasti – Zetény – bolo vyhlásené na ochranu lužných lesov pri Latorici už v dvadsiatych rokoch 20. storočia (dnešná prírodná rezervácia Zatínsky luh severne od Zatína). Súčasťou CHKO je ramsarská lokalita Latorica, viacero území európskeho významu a chránené vtáčie územie Medzibodrožie, prekrývajúce veľkú časť CHKO (posledné dve kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000). Západne od Bodrogu na západe CHKO je jej súčasťou geologicky nesmierne pestré územie časti Zemplínskych vrchov medzi Ladmovcami a Malou Trňou s pestrou škálou lesných aj nelesných biotopov. Zastúpenie tu majú paleozoické zlepence, pieskovce, ílovité bridlice a ryolity či dacity (Šimonov vrch), mezozoické vápence (Šomoš), ale aj neogénne andezity (Piliš) a ryolity (Borsuk).

Názvy informačných panelov

Na trase chodníka stoja panely dvoch prevedení, keďže vznikli z dvoch rôznych projektov. Navzájom na seba nadväzujú a dopĺňajú sa.

1. Obec Beša (iný projekt)
2. História obce Beša (iný projekt)
3. Vodné biotopy
4. Polder Beša (iný projekt)
5. Vlhké lúky
6. Xerotermné biotopy na pieskoch
7. Spôsob obživy v minulosti (iný projekt)
8. Mäkký lužný les
9. Tvrdý lužný les
10. Lúka dôležitá pre rastliny aj živočíchy
11. Ochrana prírody
12. Obec Čičarovce

Xerothermné biotopy na pieskoch

Submediteránne krmové úhľadky
Priečny profil: krmové úhľadky na pieskoch

Táto prírodná pamiatka je súčasťou sústavy národných prírodných pamiatok Slovenskej republiky. Jej cieľom je ochrana a udržiavanie prírodných hodnôt, ktoré sú významné pre kultúru, vedecký výskum, vzdelávanie a rekreáciu.

Na území prírodnej pamiatky sa nachádzajú krmové úhľadky na pieskoch, ktoré sú významným biotopom pre množstvo druhov rastlín a živočíchov. Medzi najvýznamnejšie rastliny patria napríklad krmová tráva, krmová kosodřeva a krmová kosodřeva. Živočíchmi, ktoré v tomto biotope žijú, sú napríklad krmová kosodřeva, krmová kosodřeva a krmová kosodřeva.

Tvrдый lužný les

Samostatný jvč s úhľadkami
"Morská" úhľadka v Paroví

Táto prírodná pamiatka je súčasťou sústavy národných prírodných pamiatok Slovenskej republiky. Jej cieľom je ochrana a udržiavanie prírodných hodnôt, ktoré sú významné pre kultúru, vedecký výskum, vzdelávanie a rekreáciu.

Na území prírodnej pamiatky sa nachádzajú tvrđý lužný les, ktorý je významným biotopom pre množstvo druhov rastlín a živočíchov. Medzi najvýznamnejšie rastliny patria napríklad krmová tráva, krmová kosodřeva a krmová kosodřeva. Živočíchmi, ktoré v tomto biotope žijú, sú napríklad krmová kosodřeva, krmová kosodřeva a krmová kosodřeva.

